

Valtionvarainministeriö
Johtava terminologi Kaisa Kuhmonen

Viite: Lausuntopyyntö VM188:00/2009

Lausunto Kuntasanaston ruotsin- ja englanninkielisistä osuuksista

Yleisiä huomioita sanastosta

Kuntasanasto kaipaa vielä kielellistä harmonisointia. Osa termitietueiden englanninkielisiä termejä koskevista lisätiedoista on englanniksi (ja osa suomeksi). Suomenkielisten termien käyttöä koskevat huomautukset ovat suomeksi, ruotsinkielisten termien vastaavat huomautukset ovat ruotsiksi ja englanninkielisten englanniksi (esim. hylättävä – avrådd? – deprecated). Käännösavain näille olisi toivottava.

Esipuheessa todetaan, että kuntasanasto on ”suunnattu ensisijaisesti valtionhallinnon henkilöstölle, mutta siitä toivotaan olevan apua myös muille kunta-asioiden parissa työskenteleville ja alan termistöä tarvitseville”. Suomalaisille virkamiehille suunnatussa sanastossa on tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi termitietueissa ruotsin- ja englanninkielistenkin määritelmien ja selitteiden sivuotsikot ovat suomeksi. Samoin englanninkielisen termin käyttöä koskeva lisätieto voidaan hyvin antaa suomeksi. Sanastosta saa kuitenkin käsityksen, että se olisi tarkoitettu palvelemaan myös niitä, joille suomi on vieras kieli ja jotka yrittävät selvittää kuntatermiemme merkitystä. Tähän viittaa se, että luku ’Sanaston käyttäjälle’ on samansisältöisenä kaikilla kolmella kielellä.

Käsitekaaviot ovat ainoastaan suomeksi. Kokemuksen mukaan monet käyttäjät aloittavat sanastoon tutustumisen kaavioista, joiden kautta saa nopeasti kuvan käsitekokonaisuuksista, mikä olisi erityisen tärkeää niille, jotka eivät ehkä tunne suomalaista, kunnallista hallintojärjestelmää. Käsitekaavioista voisi myös olla luettelo sanaston alussa tai ne voisi merkitä erikseen sisällysluetteloon. Käsitekaavioiden nimet voisivat ehkä olla myös ruotsiksi ja englanniksi, jos sisältö on vain suomeksi. Kaavioissa esitettyjen termien käännökset löytyvät nyt tunnisteiden kautta.

Sosiaalihuollon sanastojen harmonisointi

Suomenkielisen sanaston eräät sosiaalihuollon termit eroavat THL:n julkaisemista ja jo laajasti käytössä olevista termeistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lakisääteinen tehtävä on kehittää ja ylläpitää sosiaali- ja terveysalan keskeisiä tietorakenteita, termejä, määrittämiä ja luokituksia (Laki THL:sta 668/2008), sekä määrittää mm. sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisissa tietojärjestelmäpalveluissa tarvittavat tietosisällöt ja käsittemallit (Asiakastietolaki 159/2007).

Sosiaalihuollon keskeiset käsitteet ja termit määriteltiin vuosien 2006–2011 aikana Sosiaalialan tietoteknologiahankkeessa (Tikesos) ja niiden versiot 1.0 on julkaistu THL:n raportissa ”Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto ja sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto” (Raportti 1/2012) <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085372>. Sanastojen ylläpidosta vastaa

25.10.2012

THL:n TILU-yksikkö. THL:n OPER-yksikkö vastaa puolestaan sosiaalihuollon tietojärjestelmäpalvelujen valtakunnallisesta kehittämisestä. Sanastossa määritellyt sosiaalihuollon rakennetta kuvaavat käsitteet, kuten sosiaalihuolto, sosiaalipalvelu, sosiaalihuollon palvelutehtävät, ovat keskeisiä ja niitä on hyödynnetty lukuisissa asiakirja- ja tietojärjestelmämäärittelyissä.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto on keskeinen osa sosiaalipalvelujen luokitusta, jonka avulla kunnat ja muut julkisia sosiaalipalveluja tuottavat organisaatiot tulevaisuudessa kuvaavat palvelutuotantonsa. Sosiaalipalvelujen luokitus tullaan julkaisemaan THL:n ylläpitämällä Koodistopalvelimella, jossa julkaistaan muun muassa kansallisesti yhtenäiset sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten potilas- ja asiakasasiakirjajärjestelmien tarvitsemat luokitukset ja sanastot sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien edellyttämässä muodossa.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto oli kahdella laajalla lausuntokierroksella, ja myös kuntatoimijoilta saatiin siihen runsaasti palautetta. Tikesos-hankkeen laatiman [selvityksen](#) mukaan sanastoa hyödynnetään jo kunnissa. Kuntasanaston luonnoksen yhtenä lähteenä on käytetty Sosiaalipalvelujen luokituksen sanaston versiota 0.95, joka ei sisältänyt kaikkia sosiaalihuollon käsitteitä. Nyt lausuttavana olevassa Kuntasanaston luonnoksesta on löydettävissä merkittäviä eroja suhteessa Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastoon liittyen erityisesti sosiaalihuollon palvelutehtävän ja sosiaalipalvelun käsitteisiin.

Valtakunnallisen kehittämistyön ja kuntatoimijoiden näkökulmasta on tärkeää, että Kuntasanasto harmonisoitaisiin nykyistä tarkemmin Sosiaalipalvelujen luokituksen sanaston kanssa. Sanaston suomenkielisessä osiossa tehdyt ratkaisut vaikuttavat luonnollisesti nyt kommentoitavana olleisiin ruotsin- ja englanninkielisiin osioihin. Koska sanastoissa olevat erot saattavat aiheuttaa kuntatoimijoissa hämmennystä, THL ehdottaa yhteistyötä sanastojen harmonisoimiseksi Kuntasanaston viimeistelyvaiheessa. THL:n asiantuntijat ovat Maarit Laaksonen (TITO/OPER) ja Erja Ailio (TITO/TILU).

Huomioita yksittäisistä termeistä

G007

Välttämätön toimeentulo

En:

Selitteessä sivulla 121 "välttämätön toimeentulo" on käännetty "right to cover basic needs". Finlexin käännös välttämättömästä toimeentulosta (perustuslaki 19§) on "indispensable subsistence" tai perustoimeentulosta "basic subsistence". "Subsistence" on yleisemminkin käytössä toimeentulosta puhuttaessa.

G028

Sosiaalipalvelu

Määritelmän sisällä olevan englannin käännökset kaipaavat selvennystä:

omaishoidon tuki = informal care support: On epäselvää käykö tästä ilmi, että on kyse omaisten antamasta hoidosta

kuntouttava työtoiminta = rehabilitating work experience: Kuntouttavan työtoiminnan virallinen englanninkielinen käännös on ollut rehabilitative work experience.

25.10.2012

Tämä on ollut myös ko. toimintaa koskevan lain nimi. Arkipuheessa käytetään usein myös lyhyempää muotoa rehabilitative work.

G33

Vanhuspalvelu

Sv:

= äldreomsorg on hyvä (åldringsvård käy myös) – muut ruotsinnokset saattavat olla käytössä, mutta eivät ole yhtä yleisiä

En:

= services for the elderly

Sana elderly on jäämässä pois käytöstä. Kansainvälinen tavoite on päästä ilmaisuun older person

Suosittelun muoto on: services for older persons

Säädökset

Sivulta 170 alkavasta säädösluettelosta puuttuu Vesihuoltolaki (119/2001), vaikka se mainitaan sanastossa vesihuollon kohdalla.

Ympäristöterveydenhuollon kannalta tärkeä laki on Terveysturvallisuuslaki (763/1994), mutta sitä ei ole mainittu sanastossa eikä siten myöskään säädösluettelossa.

Yhteistyö sanaston kehittämiseksi

Esiin tulleen merkittävän harmonisointitarpeen vuoksi THL esittää sanaston jatkokehittämistä yhteistyössä. Tässä yhteydessä olisi myös mahdollista tarkastella sosiaali- ja terveysalaa koskevien termien yhtenevyyttä THL:n tuottamien virallisten tilastojulkaisujen terminologian kanssa. Nyt aikataulu ei mahdollistanut tätä vertailua. THL:n yhteyshenkilöt jatko-yhteistyötä varten ovat Tieto-osaston johtaja Päivi Hämäläinen, Tietorakenteet ja luokitukset -yksikön päällikkö Tiina Palotie-Heino sekä asiantuntijat Maarit Laaksonen ja Erja Ailio.

Pääjohtaja

Pekka Puska

Julkaisupäällikkö

Maria Kuronen

